

'Big Van'

Fa un parell de setmanes vaig participar com a conferenciant en el 2n Seminari Internacional en Neurociència i Educació que es va celebrar a Girona, organitzat per l'escola Montessori-Palau, que va reunir experts de tot el món. Després d'estar una hora parlant sobre els principals aspectes neuronals que afavoreixen que vulguem aprendre coses noves i que un cop apreses les retinguem a la memòria i les puguem utilitzar de manera eficient, es va produir una sorpresa inesperada, una explosió de ciència i humor que només es pot qualificar com un gran *Big Van*.

El *Big Bang* és, com el lector ja sap, la teoria que explica l'origen de l'univers a partir d'una explosió primordial, la qual va generar no només tota la matèria i l'energia existents sinó també l'estructura física del mateix univers, amb les lleis que el regeixen. Per això les lleis de la física no es poden aplicar abans del *Big Bang*, la qual cosa dificulta la seva comprensió –i afavoreix tota mena d'especulacions científiques, pseudo-científiques i acientífiques–. Per sort, l'explosió que vaig viure a Girona no va ser el *Big Bang*, sinó el *Big Van*.

El *Big Van* (la gran furgoneta) és un grup format per vint científics que expliquen i divulguen ciència a qualsevol mena de públic, adult, juvenil i adolescent, a través d'un recurs magnífic, el sentit de l'humor. Segons la seva pàgina web tenen la seu a Castellbisbal, però entre els seus membres hi ha persones de tot l'estat i hi podem trobar perfils professionals molt diferents: físics, químics, matemàtics, biòlegs, biotecnòlegs, ambientòlegs, etcètera. Poden actuar individualment o en grup, a mode d'una *Big Band*, i amb independència de quins temes abordin, en tots hi ha sempre el mateix denominador comú: divulguen ciència a través de l'humor, un humor intel·ligent i, a voltes, àcid.

L'humor és un recurs magnífic en la divulgació –i en qualsevol altra activitat humana–, atès que de manera inconscient activa emocions agradables, especialment de plaer i de sorpresa. De fet, l'humor neix de la sorpresa que generen els jocs de paraules i les contradiccions, atès que quan el cervell les resol, com a mecanisme natural d'auto-recompensa genera plaer. Precisament, minuts abans de veure'ls actuar en directe havia estat explicant als assistents al seminari la transcendental importància de transmetre coneixements a través d'aquestes dues emocions, la sorpresa i el plaer, i els *Big Van* ens ho van demostrar amb escreix. La ciència és, i ha de ser, un assumpte seriós, atès que contribueix a l'avenç de la societat, però paradoxalment una de les millors maneres de divulgar-la és a través de l'humor. *

Renovar-se o...

Hem escoltat mil vegades que el canvi climàtic és el major repte al qual ens enfrontem, malgrat que històricament el clima sempre ha anat canviant. La gran diferència és que ara ho fa a una rapidesa sense precedents. Per això és important parlar-ne, conèixer de mà dels investigadors que és això del canvi climàtic i si té remei i, sobretot, reflexionar-hi. Aquest mes us proposo dos llibres que parlen del canvi climàtic i de com posar-hi remei de manera racional

Ja hem fet tard?

Hi ha moltes maneres d'afrontar el canvi climàtic, des de les més tremebundes fins a les que mostren símptomes d'es-

Com diu textualment, "el canvi climàtic no va de solucions úniques i respostes categòriques, sinó de saber fer-se les preguntes adequades". Un llibre rigorós, amè i esperançador que conté algunes de les claus per construir una societat més justa, sostenible i *resilient*.

Posem-hi remei

En la mateixa línia apunta el llibre de Josep Centelles *Cap al 100% renovable. Reflexions sobre la transició energètica a Catalunya i la seva governança*. Centelles, enginyer industrial i especialista en economia urbana i regional, es dedica professionalment a la formulació d'estratègies de desenvolupament econòmic en diversos països, entre els quals

perança. Si no volem fer tard, millor estar esperançats i no defallir. Això és el que fa Andreu Escrivà a *Encara no és tard. Claus per entendre i aturar el canvi climàtic*, llibre guanyador de la vint-i-dosena edició del Premi Europeu de Divulgació Científica Estudi General –que, sigui dit de passada, ha esdevingut tot un referent de la divulgació i és esperat any rere any amb anhel per moltes persones afeccionades a la ciència–. Escrivà és llicenciat en ciències mediambientals i doctor en biodiversitat, i des de l'Observatori del Canvi Climàtic, on treballa, forma part del comitè d'experts en canvi climàtic de la Comunitat Valenciana.

L'objectiu del llibre és clar: conèixer què implica realment l'escalfament global, per la qual cosa ens n'explica les bases físiques i les conseqüències que tindrà per a les nostres societats i els ecosistemes que les sustenten. Més encara, s'atreveix a plantejar quina responsabilitat hi tenim tots plegats, cadascú de nosaltres individualment, els governs i les grans empreses. I, finalment, ens presenta la pregunta més transcendental de totes: és tard per prendre decisions que evitin un escalfament catastròfic?

Catalunya. El llibre parteix d'una evidència inqüestionable: la nostra vida quotidiana depèn totalment de l'accés a l'energia. Imagineu què faríeu tot un dia sense aigua calenta ni electricitat i benzina? La nostra dependència de l'energia externa és extraordinàriament elevada. Perquè ens en fem una idea: per funcionar amb normalitat, el cos humà necessita consumir uns 100 watts de potència cada dia. Però la que utilitzem cada dia procedent dels combustibles, l'electricitat, etcètera, arriba a uns 12.000 watts.

Potser algú dirà que ens cal reduir molt el consum, però ens hi hem acostumat tant que aquesta alternativa és, a hores d'ara, impensable. Per això, el gran mèrit d'aquest llibre, de lectura àgil i que atrapa per la seva necessitat, és que no proposa reduir significativament el consum, sinó transformar radicalment el model energètic. Comença amb una anàlisi sistemàtica de les fonts d'energia que utilitzem actualment, i a partir d'aquí proposa una sèrie de passos molt ben meditats per fer una transició energètica racional cap a models sostenibles i, també, socialment i globalment més justos. *

ENCARA NO ÉS TARD
Andreu Escrivà
Editorial: Bromera / PUV
Alzira, 2017
Pàgines: 216
Preu: 19,95 euros

CAP AL 100% RENOVABLE
Josep Centelles
Editorial: Octaedro
Barcelona, 2016
Pàgines: 150
Preu: 12,50 euros

Aturar el canvi climàtic i l'ús d'energies renovables sovint fa sortir la gent al carrer
ANDREU PUIG